

ISSN 1848-4387

HRVATSKO FILOZOFSKO DRUŠTVO

ODSJEK ZA FILOZOFIJU FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U SPLITU

Simpozij

XV. MEDITERANSKI KORIJENI FILOZOFIJE

Galen: Najbolji je liječnik ujedno i filozof –
Ljubav mudrosti u doba pandemije

Split, Hrvatska, 26.–28. kolovoza 2021.

Sveučilište u Splitu
Poljana kraljice Jelene 1/III

Symposium

XV MEDITERRANEAN ROOTS OF PHILOSOPHY

Galen: The Best Doctor is Also a Philosopher –
Love of Wisdom in the Age of Pandemic

Split, Croatia, August 26–28, 2021

University of Split
Poljana kraljice Jelene 1/III

Organizatori

Hrvatsko filozofsko društvo
Odsjek za filozofiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu

Programski odbor

prof. dr. sc. Mislav Kukoč, predsjednik
Anita Lunić, mag. phil., tajnica
prof. dr. sc. Hrvoje Relja
izv. prof. dr. sc. Marita Brčić Kuljiš
doc. dr. sc. Bruno Ćurko
dr. sc. Josip Guć
Antonio Kovačević, mag. phil.

Organizacijski odbor

prof. dr. sc. Mislav Kukoč, predsjednik
Anita Lunić, mag. phil., tajnica
Mira Matijević, poslovna voditeljica
prof. dr. sc. Jasna Jeličić-Radonić
prof. dr. sc. Dunja Jutronić
prof. dr. sc. Hrvoje Relja
prof. dr. sc. Luka Tomašević
izv. prof. dr. sc. Marita Brčić Kuljiš
izv. prof. dr. sc. Borislav Dadić
doc. dr. sc. Bruno Ćurko
dr. sc. Josip Guć
Antonio Kovačević, mag. phil.

Simpozij se organizira uz potporu

Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske
Sveučilišta u Splitu
Turističke zajednice grada Splita

Sadržaj / Contents

<i>Mislav Kukoč, Uvod: XV. Mediteranski korijeni filozofije. Galen: Najbolji je liječnik ujedno i filozof – ljubav mudrosti u doba pandemije / Introduction: XV Mediterranean Roots of Philosophy. Galen: The Best Doctor is Also a Philosopher – Love of Wisdom in the Age of Pandemic</i>	5
Program simpozija / Programme of the Symposium	13
Sažeci izlaganja / Paper Abstracts	21
Adresar sudionika / Addresses of the Participants.	61

Uvod

Mislav Kukoč

Predsjednik Organizacijskog odbora simpozija

XV. MEDITERANSKI KORIJENI FILOZOFIJE

**Galen: *Najbolji je liječnik ujedno i filozof –
ljubav mudrosti u doba pandemije***

Hrvatsko filozofsko društvo i Odsjek za filozofiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu organiziraju međunarodni filozofski i interdisciplinarni simpozij *XV. Mediteranski korijeni filozofije »Galen: Najbolji je liječnik ujedno i filozof – ljubav mudrosti u doba pandemije«*, koji se održava od 26. do 28. kolovoza 2021. godine u dvorani Sveučilišta u Splitu, smještenoj na pročelju Peristila, u središtu veličanstvene Dioklecijanove palače, spomenika nulte kategorije svjetske kulturne baštine pod zaštitom UNESCO-a, što kao ogledni primjerak mediteranske kulturne baštine savršeno korespondira s duhom i svrhom simpozija.

Mediteran je kolijevka zapadnoeuropske filozofije i znanosti koja, zajedno s također mediteranskim naslijedom hebrejsko-kršćanske religijske tradicije udara temelje zapadnoeuropske kulture i civilizacije. Zapadna filozofija i znanost započinju svoj povijesni razvoj početkom 6. stoljeća pr. Kr. na istočnoj obali Mediterana, u maloazijskim grčkim kolonijama Miletu i Efezu te obližnjim otocima, potom se širi do Eleje i Sicilije, da bi svoj vrhunac postigla u Ateni, jednom od središta antičkog Mediterana. Daljnji razvoj antičke filozofije, od helenizma do srednjovjekovne epohe, preko novih središta filozofske misli Aleksandrije, Antiohije, Kartage i Rima, također je sudbinski vezan za Mediteran. Stvaranje, sukobljavanje i međusobno prožimanje mediteranskih kultura, specifični mediteranski multikulturalizam dao je bitno obilježje dalnjem razvoju filozofije Zapada. Grčka i rimska antika, helenističko-rimsko naslijede, Bizant, orientalne arapske tradicije, uz pečat nove islamske religije stupaju se u islamsko-arapsku srednjovjekovnu filozofiju, kulturu i civilizaciju. Bizantinci su grčku filozofiju prenijeli Arapima, a oni, posredstvom križarskih ratova, preko svojih vodećih

filozofa, Avicene, Averroesa, Ibn Halduna, vratili Europi u njoj već zaboravljeno naslijede Aristotelove filozofije.

To su samo neke od početnih premissa i mogućih naputaka za tematiziranje sadržaja simpozija *Mediteranski korijeni filozofije*. Dakako, ne i jedini. Sljedeći aspekt koji ulazi u tematski okvir simpozija odnosi se na utemeljenje hrvatske filozofije, koja se, kako u svojim početcima, tako i u najsjajnijim vrhuncima, korijeni u mediteranskom dijelu svojega višeregionalnoga kulturnog identiteta. Počam od Hermana Dalmatina, preko Marka Marulića, pa do Matije Vlačića Ilirika, Frane Petrića i Ruđera Boškovića, da spomenemo samo najznamenitija imena.

Treći sklop što ulazi u okvir teme simpozija odnosi se na filozofsko, ali i interdisciplinarno promišljanje specifičnosti mediteranskog multikulturalnog prostora koji je iznjedrio aktualne međucivilizacijske napetosti koje prijete globalnim sukobom civilizacija, ali otvaraju i mogućnosti dijaloga i pomirenja. S tim u svezi otvaraju se pitanja koja se, među ostalim, promišljaju na simpoziju:

- Utječu li *mediteranski korijeni filozofije* na nastanak i razvoj suvremenе filozofije Mediterana?
- Filozofsko promišljanje mediteranskog multikulturalizma
- Poticaji mediteranske filozofije za utemeljenje globalnog ethosa kao prepostavke međucivilizacijskog dijaloga
- Filozofija Mediterana kao globalizacijska paradigma

Uz bavljenje generalnom temom simpozija, opisanoj u prethodnim retcima, pojedine godišnje simpozije posvetili smo, mahom jubilarno, velikanim mediteranskim filozofijama poput Protagore, Boškovića, Camusa... Slijedom toga, na jubilarnim 15. MKF kamo skrenuti pozornost na aktualnu pandemiju koja presudno utječe na naše živote, pa i na događanja poput ovoga. Uzgred spominjemo da su prošlogodišnji XIV. *Mediteranski korijeni filozofije* jedna od rijetkih konferencija koja se, s odgodom, ali ipak, održala uživo. I ove je godine, dakako, održivost planiranog termina za *ljubav mudrosti u doba pandemije* ovisila o njezinom intezitetu, pa je termin pomaknut s travnja na kolovoz. Stoga, ovaj simpozij posvećujemo Galenu, znamenitom utemeljitelju antičkog liječništva mediteranskih korijena, čije djelo *Najbolji je liječnik ujedno i filozof* (*Quod optimus medicus sit quoque philosophus*) izrijekom povezuje Mediteran, medicinu i filozofiju te upućuje na filozofsko promišljanje medicinskog, bioetičkog, kulturološkog, socijalnog, politič-

kog... problema, kako aktualne pandemije, tako i njene povijesne fenomenologije, od kuge i kolere – do španjole i korone.

Negativni učinci globalizacije izazvali su pandemijsku najezdu *krunskog virusa*, kako ga je domišljato imenovao pjesnik, diplomat i liječnik Drago Štambuk. *Dok topovi pucaju, muze šute*, veli se, no *Minervina sova*, prko-seći im, hrabro poljeće našim mediteranskim nebom, a njezinu zovu oda-zvalo se, s prijavljenim priopćenjima, dvadesetičetvero autorica i autora iz Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Srbije i iz različitih dijelova Hrvatske.

Poseban dio programa simpozija sačinjavat će i *homage* Andreji Bubić, nedavno preminuloj članici Centra za integrativnu bioetiku Filozofskog fakulteta u Splitu, pod naslovom »Bioetička promišljanja u doba pandemije«. Marita Brčić Kuljiš i Bruno Ćurko govorit će o njezinom angažmanu u okviru Centra za integrativnu bioetiku Filozofskog fakulteta u Splitu, koji i organizira ovaj dio simpozija, posebno o njezinim aktivnostima vezanima uz pandemiju COVID-19.

Nastavljujući tradiciju promoviranja novih izdanja tematski vezanih uz *Mediteranske korijene filozofije*, na simpoziju će ove godine biti predstavljeno nekoliko različitih publikacija. Riječ je o slikovnici *Jadrane, imamo problem!* (PAP/RAC, Split, 2020.) koju potpisuje Posada Mediteranskog dana obale 2020., a predstavit će je jedan od »članova Posade« Bruno Ćurko i Nebojša Lujanović, zatim o zborniku radova *Nikola Visković: pravo – politika – bioetika* (Pergamena–CIBS–PFS–ZCI–IB, Zagreb–Split, 2020.) urednikā Josipa Guća i Hrvoja Jurića, koji će predstaviti Josip Guć i Marita Brčić Kuljiš, te o monografiji vezanoj uz podtemu ovogodišnjeg skupa, odnosno pandemiju COVID-19: *Pandemija kao simptom* (DAF, Zagreb, 2021.) Hrvoja Jurića, koju će predstaviti Hrvoje Jurić i Anita Lunić. Konačno, Mislav Kukoč će predstaviti tematski blok »Multikulturalizam Mediterana«, koji su s prilozima nekoliko prethodnih *Mediteranskih korijena filozofije* za časopis *Filozofskih istraživanja* br. 162 uredili Mislav Kukoč i Anita Lunić.

Kada tomu pribojimo da su tematski blokovi s prethodnih simpozija objavljeni i u časopisima *Filozofska istraživanja* br. 107, 116, 137 i 146 te *Metodički ogledi* br. 33, 34 i 40, kao i u opsežnim zbornicima *Filozofija Mediterana* (HFD, Zagreb, 2009.) i *Mediteranski korijeni filozofije* (HFD–FFST, Zagreb–Split, 2016.), onda to neprijeporno potvrđuje dojam da *Mediteranski korijeni filozofije* ostavljaju zamjetan materijalni i duhovni trag u mediteranskom duhovnom prostoru.

Introduction

Mislav Kukoč

President of the Organization Committee of the Symposium

XV MEDITERRANEAN ROOTS OF PHILOSOPHY

Galen: *The Best Doctor is Also a Philosopher – Love of Wisdom in the Age of Pandemic*

The Croatian Philosophical Society and the Department of Philosophy at the Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split are organizing the international and interdisciplinary symposium *XV Mediterranean Roots of Philosophy* “Galen: *The Best Doctor is Also a Philosopher – Love of Wisdom in the Age of Pandemic*,” which will take place from August 26 to August 28, 2021 in the conference hall of the University of Split, situated in the front of Peristil, in the center of the magnificent Diocletian’s Palace, a zero category monument of the global cultural heritage under the patronage of UNESCO which, as a representative piece of Mediterranean cultural heritage, suits the spirit and the purpose of the symposium perfectly.

The Mediterranean is the cradle of western philosophy and science which, together with the Mediterranean heritage of Hebrew-Christian religious tradition sets the foundations of Western European culture and civilization. Western philosophy and science begin their historical development at the start of the 6th century BC on the eastern shores of the Mediterranean Sea, specifically in Asia Minor, in the Greek colonies of Miletus and Ephesus and surrounding islands; it then spreads to Elea and Sicily and reaches its peak in Athens, one of the centers of ancient Mediterranean. Later development of ancient philosophy, from Hellenism to the medieval epoch, through new intellectual centers of Alexandria, Antioch, Carthage and Rome is also crucially related to the Mediterranean. Creation, conflict and mutual permeation of Mediterranean cultures, a distinctive Mediterranean multiculturalism gave an essential mark to the future growth of philosophy in the West. Ancient Greece and Rome, the Hellenistic-Roman heritage,

Byzantine world, Oriental Arabic traditions with the mark of the new religion of Islam all blend into Muslim Arabic medieval philosophy, culture and civilization. The Byzantines introduced the Arabs to Greek philosophy, and they, through the mediation of the Crusades and the work of its leading philosophers Avicenna, Averroes and Ibn Haldun returned the forgotten legacy of Aristotelian philosophy back to Europe.

Those are only some of the initial premises and possible suggestions for the topics of the symposium *Mediterranean Roots of Philosophy*; not the only ones, of course. The next aspect relevant to the topics of the symposium refers to the foundation of Croatian philosophy which, both in its beginnings and at its peak, has its roots in the Mediterranean part of its multiregional cultural identity. Starting with Hermann of Dalmatia, continuing through Marko Marulić and Matija Vlačić Ilirik (Matthias Flacius Illyricus), Frane Petrić (Franciscus Patricius) and Ruđer Bošković (Roger Joseph Boscovich), to mention only the most significant figures.

A third set of themes congenial to the idea of this symposium relates to the philosophical and interdisciplinary reflection of the peculiarities of the Mediterranean multicultural space which gave birth to the current intercivilizational tensions threatening to escalate into the clash of civilizations, but also open the possibility of dialogue and reconciliation. That situation naturally suggests the following set of questions discussed at the symposium:

- Do the *Mediterranean roots of philosophy* influence the origin and development of the contemporary philosophy of the Mediterranean?
- Philosophical reflection of the Mediterranean multiculturalism
- Incentives of the Mediterranean philosophy for the establishment of global ethos as a prerequisite of intercivilizational dialogue
- Philosophy of the Mediterranean as a globalization paradigm

In addition to dealing with the general topic of the symposium, described in the previous lines, we dedicated some annual symposia, mostly jubilee, to the greats of Mediterranean philosophy such as Protagoras, Bošković, Camus... Consequently, at the jubilee 15th *Mediterranean Roots of Philosophy* we intend to draw attention to the current pandemic which is crucially affecting our lives, and even events like this. It is worth mentioning, by the way, that last year's 14th *Mediterranean Roots of Philosophy* is one of the few conferences which – admittedly, with a delay – took place live. This year as well, of course, the viability of the planned term for *the love of wisdom in the time of a pandemic* depended on its intensity, so the term

was moved from April to August. Therefore, we dedicate this symposium to Galen, the famous founder of ancient medicine of Mediterranean roots, whose treatise *The Best Doctor is Also a Philosopher* (*Quod optimus medicus sit quoque philosophus*) explicitly connects the Mediterranean, medicine, and philosophy, and points to philosophical reflection on medical, bioethical, cultural, social, political... problems, concerning both the current pandemic and its historical phenomenology, from plague and cholera – to Spanish flu and corona.

The negative effects of globalization have caused a pandemic invasion of the *crown virus*, as it was ingeniously named by the poet, diplomat and physician Drago Štambuk. One says: *when the cannons are heard the muses are silent*, however the *owl of Minerva*, defying them, bravely flies through our Mediterranean sky, and her call was answered by twenty-four authors with reported presentations from Bosnia and Herzegovina, Montenegro, Serbia and various parts of Croatia, as well as several other symposium participants.

An homage to Andreja Bubić, a recently deceased member of the Centre for Integrative Bioethics at the Faculty of Humanities and Social Sciences in Split, entitled “Bioethical Reflections in the Time of a Pandemic,” will form a special part of the symposium program. Marita Brčić Kuljiš and Bruno Ćurko will talk about her engagement within the Centre for Integrative Bioethics at the Faculty of Humanities and Social Sciences in Split, which organizes this part of the symposium, and especially about her activities related to the COVID-19 pandemic.

Continuing the tradition of promoting newly-published works thematically related to the *Mediterranean Roots of Philosophy*, several different publications will be presented at this year’s symposium. First, *Jadrane, imamo problem!* (PAP/RAC, Split, 2020), a picture book authored by Mediterranean Coast Day 2020 Crew, will be presented by one of the “Crew members” Bruno Ćurko and Nebojša Lujanović; second, *Nikola Visković: pravo – politika – bioetika* (Pergamena–CIBS–PFS–ZCI–IB, Zagreb–Split, 2020), a collection of papers edited by Josip Guć and Hrvoje Jurić, will be presented by Josip Guć and Marita Brčić Kuljiš; third, *Pandemija kao simptom* (DAF, Zagreb, 2021), a monograph related to the subtopic of this year’s gathering, i.e. the COVID-19 pandemic, authored by Hrvoje Jurić, will be presented by Hrvoje Jurić and Anita Lunić. Finally, Mislav Kukoč will present the thematic block “Multikulturalizam Mediterana,” edited together with contributions to several previous *Mediterranean Roots of Philosophy* for the *Filozofska*

istraživanja journal no. 162 by Mislav Kukoč and Anita Lunić.

When we add that thematic sections from the past symposia have also been published in the journals *Filozofska istraživanja* (no. 107, 116, 137 and 146) and *Metodički ogledi* (no. 33, 34 and 40), as well as in voluminous proceedings named *Filozofija Mediterana (Philosophy of the Mediterranean)*, published by the Croatian Philosophical Society in Zagreb in 2009, and *Mediteranski korijeni filozofije (Mediterranean Roots of Philosophy)*, published in Split and Zagreb in 2016 in the edition of the Croatian Philosophical Society and the Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split, it is clear, then, that the *Mediterranean Roots of Philosophy* symposium has had a notable material and spiritual influence in the Mediterranean cultural area.

PROGRAM / PROGRAMME

Četvrtak, 26. kolovoza 2021. / Thursday, August 26, 2021

10.00–10.30 *Otvaranje skupa i pozdravne riječi /
Opening ceremony and welcoming speeches*

Mislav Kukoč, predsjednik Organizacijskog odbora simpozija / President of the Organization Committee of the Symposium

Bruno Ćurko, predsjednik Hrvatskog filozofskog društva / President of the Croatian Philosophical Society

Tonći Kokić, pročelnik Odsjeka za filozofiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu / Head of the Department of Philosophy, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split

Gloria Vickov, dekanica Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu / Dean of the Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split

Dragan Ljutić, rektor Sveučilišta u Splitu / Rector of the University of Split

10.30–10.45 **Mislav Kukoč** (Hrvatska/Croatia): Galen: filozofske pretpostavke liječništva / Galen: Philosophical Presuppositions of Medicine

10.45–11.00 **Zoran Dimić** (Srbija/Serbia): Galenovo razumijevanje liječnika / Galen's Understanding of a Physician

11.00–11.30 *Rasprava / Discussion*

11.30–11.45 *Pauza / Break*

11.45–12.00 **Bruno Ćurko** (Hrvatska/Croatia): Može li nam filozofsko savjetovanje pomoći u pandemijama? / Can Philosophical Counselling Help Us in Pandemics?

- 12.00–12.15 **Ana Jeličić** (Hrvatska/Croatia): Teror zdravizma u misli Manfreda Lütza / The Terror of Health in Manfred Lütz's Thought
- 12.15–12.30 **Sanja Frajtić** (Hrvatska/Croatia): Posljedice cjepiva Pfizer / Consequences of the Pfizer Vaccine
- 12.30–13.00 *Rasprava / Discussion*
- 13.00–15.00 *Pauza za ručak / Lunch break*
- 15.00–15.15 **Tonći Kokić, Ivana Batarelo Kokić** (Hrvatska/Croatia): Utjecaj Atene i Sparte na suvremeno obrazovanje / The Impact of Athens and Sparta on Contemporary Education
- 15.15–15.30 **Josip Guć** (Hrvatska/Croatia): Sokratovska autonomija u moralnom odgoju / Socratic Autonomy in Moral Education
- 15.30–15.45 **Luka Donadini** (Hrvatska/Croatia): Istraživanje moralnosti religijskih kultova u Saloni / Investigating Religious Cult Morality in Salona
- 15.45–16.00 **Dževad Zečić** (Bosna i Hercegovina/Bosnia and Herzegovina): Mistično i simboličko značenje brojeva kod tajnog udruženja Ikhwan al-Safa / The Mystical and Symbolic Significance of Numbers in the Ikhwan al-Safa Secret Society
- 16.00–16.30 *Rasprava / Discussion*
- 16.30–16.45 *Pauza / Break*
- 16.45–17.00 **Matija Mato Škerbić** (Hrvatska/Croatia): Nema sporta u Platonovim djelima – odgovor H. L. Reid / There is No Sport in the Work of Plato – Respond to H. L. Reid
- 17.00–17.15 **Biljana Radovanović** (Srbija/Serbia): Smisao filozofije u antici / The Meaning of Philosophy in Antiquity

17.15–17.30 **Vladimir Rismondo** (Hrvatska/Croatia): Ideja ravnoteže u grčko-rimskoj misli: od predsokratovaca, preko Hipokrata i Demetrija do Vitruvija / The Idea of Equilibrium in Greco-Roman Thought: From the Pre-Socratics, via Hippocrates and Demetrius, to Vitruvius

17.30–18.00 *Rasprava / Discussion*

18.00–18.15 *Pauza / Break*

18.15–19.15 **Hommage Andreji Bubić / Homage to Andreja Bubić**

Bioetička promišljanja u doba pandemije / Bioethical Reflections in the Age of Pandemic

Organizira / Organizes: Centar za integrativnu bioetiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu / Centre for Integrative Bioethics, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split

Sudionici / Participants: **Marita Brčić Kuljiš & Bruno Ćurko**

Petak, 27. kolovoza 2021. / Friday, August 27, 2021

- 10.00–10.15 **Martina s. Ana Begić, Miriam Mary Brgles, Vladimir Dugalić** (Hrvatska/Croatia): *Pneuma psihikon i zotikon u vremenu pandemije: rezultati istraživanja o utjecaju bolesti COVID-19 na emotivni, društveni i duhovni život mladih u Republici Hrvatskoj / Pneuma Psychikon and Zoticon in Times of Pandemic: Results of Research on the Impact of COVID-19 on the Emotional, Social, and Spiritual Life of Young People in the Republic of Croatia*
- 10.15–10.30 **Katarina Blagojević** (Hrvatska/Croatia): Mediteranski korijeni suvremenih pojmove na primjeru filozofije informacija Luciana Floridija i knjižnične znanosti / Mediterranean Roots of Contemporary Terms on the Example of the Philosophy of Information by Luciano Floridi and Library Science
- 10.30–10.45 **Filip Škifić** (Hrvatska/Croatia): Jezik i ideologija: spoznajna manipuacija jezikom i društvene krize / Language and Ideology: Cognitive Manipulation Through Language and Social Crises
- 10.45–11.15 *Rasprava / Discussion*
- 11.15–11.30 *Pauza / Break*
- 11.30–11.45 **Zlatko Juras** (Hrvatska/Croatia): Boškovićeva prirodna filozofija i teorija »velikog praska« / Bošković's Natural Philosophy and Theory of the “Big Bang”
- 11.45–12.00 **Marko Jakić** (Hrvatska/Croatia): Utjecaj kršćanstva na filozofiju Johna Rawlsa / The Influence of Christianity on John Rawls's Philosophy
- 12.00–12.15 **Vesna Maričić** (Srbija/Serbia): Houellebecqovo promišljanje o smislu bivstvovanja u knjizi *Serotonin* / Houelle-

becq's Reflection on the Meaning of Being in the Book
Serotonin

12.15–12.45 *Rasprava / Discussion*

12.45–15.00 *Pauza za ručak / Lunch break*

15.00–16.00 *Sastanak Splitskog filozofskog kruga / Meeting of the Split Philosophical Circle*

16.00–16.15 *Pauza / Break*

16.15–16.30 **Nenad Vertovšek** (Hrvatska/Croatia): Plavi rast kao nova paradigma – promišljanje mediteranske budućnosti / Blue Growth as a New Paradigm – Reflecting the Mediterranean Future

16.30–16.45 **Boris Vukićević** (Crna Gora/Montenegro): Crnogorski Mediteran: između Balkana i Mediterana – povijest žudnje za pripadnošću / Montenegrin Mediterranean: Between the Balkans and the Mediterranean – a History of Longing for Belonging

16.45–17.00 **Tomislav Zelić** (Hrvatska/Croatia): Što bijaše mediteranizam? O njemačkoj književnosti klasične moderne uoči Prvog svjetskog rata / What is Mediterraneanism? On German Classical Modernist Literature in the eve of World War I

17.00–17.30 *Rasprava / Discussion*

17.30–17.45 *Pauza / Break*

17.45–18.45 *Predstavljanje publikacija / Presentation of publications*

- **Mislav Kukoč & Anita Lunić** (ur.), »Multikulturalizam Mediterana«, u: *Filozofska istraživanja*, vol. 41, no. 2.

Predstavljač / Presenter: **Mislav Kukoč**

- **Posada Mediteranskog dana obale 2020**, *Jadrane, imamo problem!*, PAP/RAC, Split, 2020.
Predstavljači / Presenters: **Nebojša Lujanović & Bruno Ćurko**
- **Josip Guć & Hrvoje Jurić** (ur.), *Nikola Visković: pravo – politika – bioetika. Zbornik povodom osamdesetog rođendana*. Pergamena – Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, Centar za integrativnu bioetiku – Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu – Znanstveni centar izvrsnosti za integrativnu bioetiku, Zagreb – Split, 2020.
Predstavljači / Presenters: **Marita Brčić Kuljiš & Josip Guć**
- **Hrvoje Jurić**, *Pandemija kao simptom*, DAF, Zagreb, 2021.
Predstavljači / Presenters: **Anita Lunić & Hrvoje Jurić**

SAŽECI IZLAGANJA /
PAPER ABSTRACTS

MARTINA S. ANA BEGIĆ*, MIRIAM MARY BRGLES,
VLADIMIR DUGALIĆ*****

**Katolički bogoslovni fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Catholic Faculty of Theology, University of Zagreb, Croatia*

***Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska /
Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia*

****Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu, Sveučilište J. J. Strossmayera u
Osijeku, Hrvatska /
Catholic Faculty of Theology in Đakovo, J. J. Strossmayer University in
Osijek, Croatia*

***Pneuma psihikon i zotikon u vremenu pandemije:
rezultati istraživanja o utjecaju bolesti COVID-19
na emotivni, društveni i duhovni život mladih u
Republici Hrvatskoj***

Galen je osobitu pozornost pridavao važnosti pneume (duše, duha) za održavanje života. On razlikuje tri vrste pneume u čovjeku: *pneuma psihikon* (*spiritus animalis*) sa sjedištem u mozgu, koja upravlja osjećajima i gibanjima, potom *pneuma zotikon* (*spiritus vitalis*) sa sjedištem u srcu i arterijama, a regulira razdiobu krvi i topline, te *pneuma fizikon* (*spiritus naturalis*) sa sjedištem u jetri, a upravlja prehranom, stvaranjem krvi i održanjem tijela. Galen stoga pristupa čovjeku cijelovito i zastupa integrativni pristup medicini. Polazeći od tih postavki, u radu nastojimo, na temelju provedenog istraživanja, prikazati utjecaj pandemije bolesti COVID-19 na emotivni, društveni i duhovni život mladih u Republici Hrvatskoj. Galenovim rječnikom rečeno, nastojat ćemo prikazati utjecaj pneume na život i zdravlje, odnosno u kojoj mjeri je pandemija utjecala na mudrost života te dovela u pitanje dosadašnji način života i općeprihvaćenu društvenu ljestvicu vrednota.

Pneuma Psychikon and Zoticon in Times of Pandemic: Results of Research on the Impact of COVID-19 on the Emotional, Social, and Spiritual Life of Young People in the Republic of Croatia

Galen paid particular attention to the importance of *pneuma* (soul, spirit) for sustaining life. He distinguishes three types of *pneuma* in human: *pneuma psychikon* (*spiritus animalis*), based in the brain, managing feelings and movements; *pneuma zoticon* (*spiritus vitalis*), based in the heart and arteries, regulating the distribution of blood and heat; *pneuma physicon* (*spiritus naturalis*), based in the liver, managing nutrition, blood formation, and body maintenance. Galen therefore approaches man holistically and advocates an integrative approach to medicine. Starting from that, based on the conducted research, we aim to show the impact of the COVID-19 pandemic on the emotional, social, and spiritual life of young people in the Republic of Croatia. In Galen's words, we will try to show the impact of *pneuma* on life and health, that is, the extent to which the pandemic has affected the wisdom of life, and called into question the current way of life and the generally accepted social scale of values.

KATARINA BLAGOJEVIĆ

*Osnovna škola Kralja Zvonimira, Solin, Hrvatska /
King Zvonimir Primary School, Solin, Croatia*

Mediteranski korijeni suvremenih pojmove na primjeru filozofije informacija Luciana Floridi i knjižnične znanosti

Razumijevanje i rasvjetljavanje vremena u kojem živimo prepostavlja razumijevanje osnovnih fenomena i pojmove suvremenog informacijskog i postinformacijskog doba kao što su informacija, istina, etičnost, znak, označeno, komunikacija, autorstvo, kontrola, ali i virus, zaraza i pandemija. Put prema ovom razumijevanju kreće od filozofije informacije talijanskog filozofa Luciana Floridi, koji je ukazao da ona zahvaća bit našeg i dijelom budućeg vremena, pri čemu ova tendira da jest samo kao opažena. U traženju da razlučimo bitno, potrebno se vratiti do izvora riječi koje su većinom mediteranskog, starogrčkog i latinskog porijekla. S druge strane, može se proučiti uporaba ovih pojmove u suvremenoj knjižničnoj znanosti kao primijenjenoj filozofiji informacija. Naglašavajući ova dva pola mogla bi se uočiti povijest koja se upravo odvija okrećući se prema budućnosti.

Mediterranean Roots of Contemporary Terms on the Example of the Philosophy of Information by Luciano Floridi and Library Science

Understanding and illumination of the time in which we live assumes understanding of basic phenomena and concepts of the modern information and post-information age such as information, truth, ethics, sign, the marked, communication, authorship, control, but also virus, infection, and pandemic. The way to this understanding starts from the philosophy of information by Italian philosopher Luciano Floridi, who pointed out that it captures the essence of our time and part of the fu-

ture, with this tending to be noticed only. Seeking to distinguish the essential, it is necessary to return to the sources of words that are mostly of Mediterranean, ancient Greek, and Latin origin. On the other hand, one can study the use of these terms in contemporary library science as an applied philosophy of information. Stressing these two halves, one could see a history that is just unfolding turning towards the future.

BRUNO ĆURKO

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu, Hrvatska /
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split, Croatia*

Može li nam filozofsko savjetovanje pomoći u pandemijama?

Ideja filozofskog savjetovanja, odnosno filozofije kao lijeka za dušu, potiče od samih početka filozofske misli. Suvremeno filozofsko savjetovanje razvija se usporedno s filozofijom u praksi Gerca Achenbacha (1947). On je 1981. godine otvorio privatno savjetovalište u Kölnu u kojem je primjenjivao etiku, kritičko mišljenje i druge različite filozofske resurse kako bi pomogao klijentima nositi se sa svakodnevnim problemima i u potrazi za smislenim životom. Danas postoji na desetak različitih pristupa filozofskom savjetovanju. Zajednička svim tim strujama je duboka ukorijenjenost u Sokratovoj ideji kako neistražen život nije vrijedan življena te usmjerenošć na racionalno ispitivanje i samoispitivanje. Dobro usmjereno pitanjima filozof-savjetovatelj usmjerava svog klijenta na samootkrivanje problema i samopronalaženje mogućih rješenja. Filozofsko savjetovanje može usmjeriti klijenta na kvalitetniji život i ne puno više od toga. Može li ono pomoći pojedincu i grupi u suočavanju sa životom u pandemiji i sa svim problemima koje pandemija nosi?

Can Philosophical Counselling Help Us in Pandemics?

The idea of philosophical counselling, i.e., philosophy as a medicine for the soul, originates from the very beginning of philosophical thought. Contemporary philosophical counselling develops in parallel with the philosophy in practice of Gerd Achenbach (1947). He opened a private counselling center in Cologne in 1981 where he applied ethics, critical thinking, and other various philosophical resources to help clients cope with everyday problems and in search of a meaningful life. Today, there

are a dozen different approaches to philosophical counselling. Common to all these currents is a deep rootedness in Socrates' idea that unexplored life is not worth living, and a focus on rational examination and self-examination. With well-directed questions, the philosopher-counsellor directs their client to self-discovery of a problem and finding possible solutions. Philosophical counselling can direct the client to a better quality of life and not much more. Can such counselling help an individual and a group cope with life in a pandemic, with all the problems that a pandemic brings?

ZORAN DIMITIĆ

*Filozofski fakultet, Univerzitet u Nišu, Srbija /
Faculty of Philosophy, University of Niš, Serbia*

Galenovo razumijevanje liječnika

Galenovo razumijevanje liječnika iz više je aspekata vrlo specifično. Prema njegovu konceptu *vis medicatrix naturae*, liječnik predstavlja svojevrsnog pomoćnika prirode. On balansira između suprotnosti i prirode. Ono što smatramo posebno značajnim u Galenovu razumijevanju ovog problema jest nedostatak »velikih ideja« i snažnog teorijskog pristupa, koji je, na primjer, opteretio Platona i članove metodičke škole. Galen je isticao cjelokupnu složenost i relativnost ljudskog zdravlja i prije svega je shvatio njegovu ovisnost o mnogim faktorima, o četiri kvalitete i četiri fluida: zrak, voda, zemlja itd. Zbog toga je tvrdio da liječenje pacijenta mora biti individualno. Teorija ne može izlijeciti. Liječnik liječi na temelju nekih teorijskih ideja, ali prije svega na temelju svog iskustva. Galenova ideja da je tijekom liječenja pacijenta od najveće važnosti uzimati u obzir njegovo osobno raspoloženje, tjesneno stanje i njegov životni stil u sadašnjosti i prošlosti danas mora biti glavni pokazatelj daljnog razvoja medicine. Stoga cilj ovog rada nije samo bolje razumijevanje Galenova koncepta liječnika, već doprinos današnjim raspravama o zdravlju i bolestima te društvenoj ulozi medicine i liječnika.

Galen's Understanding of a Physician

Galen's understanding of a physician appears to be very specific from many points of view. According to Galen's concept *vis medicatrix naturae*, the physician appears to be the assistant of nature. He balances between opposites as well as nature. What we find particularly significant in Galen's view on this problem is a lack of "big ideas" and of a strong theoretical approach, which burdened for instance Plato and members

of the Methodists' school. Galen realized the whole complexity and relativity of human health and, first of all, realized its dependence on many agents, on four qualities and four fluids: air, water, earth, etc. That is why he stated that the treatment of the patient had to be individual. Theory cannot cure. It is only the physician who cures on the basis of some theoretical ideas but firstly on the basis of his experience. Galen's idea that throughout the treatment of a patient it is of utmost importance to take into consideration their personal humor, physical condition, and lifestyle in the present and the past today has to be a major indicator of the further development of medicine. Thus, the aim of this paper is not only to better understand Galen's concept of physician but to contribute to present-day debates on health and illness, and the societal role of medicine and the physician.

LUKA DONADINI

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu, Hrvatska (student) /
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split,
Croatia (MA student)*

Istraživanje moralnosti religijskih kultova u Saloni

Svakodnevni život mediteranskih zajednica u antici obilježen je sudjelovanjem u obredima religijskih kultova, što se ogleda na primjeru rimske kolonije Salone. U svojem diplomskom radu *Religijski kultovi u Saloni i njihove implikacije u moralnosti*, na temelju materijalne i literarne evidencije, istražujem utjecaj religije i kulta na pojedinčevu moralnost u antici. Kako bi istraživanje bilo uspješno, treba razlikovati dvije vrste činjenica kojima opisujemo fenomen religije i kulta u antici: činjenice o stanju stvari te činjenice o vjerovanjima i vrijednostima. Uz to istražujem na koji su način religijska vjerovanja mogla utjecati na agentovu koncepciju ispravnog djelovanja, što temeljim na metaetičkom ispitivanju. Naposljetku proučavam kojim su uputama religijski kultovi u Saloni mogli utjecati na čovjekovo nahodenje u svijetu, što temeljim na historiografskim opisima i misaonoj baštini antičkog Miderana.

Investigating Religious Cult Morality in Salona

Ancient Mediterranean societies spent their everyday lives participating in the rites of various religious cults, which can be seen in the example of the Roman colony of Salona. In my MA thesis *Religious cults in Salona and their implications in morality* I investigate the effect of religion and cult on the morality of an individual in antiquity. In order for the investigation to be successful, we differentiate two kinds of facts that we use to describe religion and cult in antiquity: facts about the state of the affairs and facts about beliefs and values. In addition, I explore how religious beliefs may have influenced the agent's conception of right action, which is based on metaethical inquiry. Lastly, I study

the impact of the religious cults in Salona on their followers' conduct of everyday life, which is based on the historiographical descriptions and history of ancient Mediterranean thought.

SANJA FRAJTIĆ

*Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska (doktorandica) /
Faculty of Croatian Studies, University of Zagreb, Croatia (PhD student)*

Posljedice cjepiva *Pfizer*

Dok se nekada ljudi odvajalo od obitelji i zajednice uslijed zaraze da ne bi sav narod (*pan demos*) obolio, danas je, pored izolacije kao prvog odgovora, znanost izumila cjepivo. U iščekivanju da se zaustavi pandemija COVID-19 prvi je spas ponudio *Pfizer* svojim sintetskim cjepivom s glasničkom RNK. Međutim, ova je kriza dovela i do sveopće psihičke i duhovne krize. Iz neznanja proizašla sumnja u spas koji napačeni čovjek očekuje od prvog cjepiva plasirana je putem raznih medija. Znanstvenici su, s druge strane, nakon svake faze istraživanja objavljivali informacije koje su obišle svijet, često izrečene jednostavnim jezikom kako bi i manje upućeni razumjeli važnost cijepljenja. Cjepivo je pokazalo visok stupanj učinkovitosti te minimalni rizik od nuspojava, premda dugoročne posljedice još nisu poznate.

Pored znanstvenih činjenica i opasnosti širenja neistina o trenutnoj pandemiji, ona se u ovom izlaganju razmatra i s katoličkog aspekta. Sam je papa Franjo uvjet znanstvenika koji su cjepivo proizveli da bude dostupno i najsiromašnjima istaknuo kao najvažniju činjenicu. S druge strane, Kongregacija za nauk vjere dala je očitovanje da se, dok ne postoji alternativa, moramo voditi načelom različitih stupnjeva odgovornosti za suradnju u zlu.

Consequences of the Pfizer Vaccine

In the past, infected people would be separated from family and their community so as not to infect all the people (*pan demos*), while today, in addition to isolation as the first response, science has invented vaccines. In hopes of stopping the COVID-19 pandemic, the first salvation was offered by Pfizer with its synthetic mRNA vaccine. However, this

crisis has also led to a universal psychological and spiritual crisis. Out of ignorance arose the suspicion in salvation that the afflicted man expects from the first vaccine, which was spread through various media. Scientists, on the other hand, shared information that traveled around the globe, often in simple language, after each phase of research, so that even the less knowledgeable could understand the importance of vaccination. The vaccine has shown a high degree of efficacy and minimal risk of side effects, although the long-term consequences are yet to be known.

In addition to scientific facts and the danger of spreading false information about the current pandemic, this presentation also covers the Catholic perspective of it. Pope Francis himself pointed out that the scientists made it their priority to produce a vaccine which would be available even to the poorest. On the other hand, the Congregation for the Doctrine of the Faith has made it clear that, until there is no alternative, we must follow the principle of varying degrees of responsibility for cooperating in evil.

JOSIP GUĆ

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu, Hrvatska /
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split, Croatia*

Sokratovska autonomija u moralnom odgoju

U ovom izlaganju pokušavam naznačiti određene elemente Sokratove filozofije kojima bi se odgojna praksa trebala voditi. Pri analizi njegove pozicije osobito se oslanjam na interpretacije Gregoryja Vlastosa, a posebice se osvrćem na Sokratovu tezu da se vrlina ne može poučavati. Ona ne upućuje samo na nedoktrinarni pristup moralno-odgojnoj praksi, nego i sadrži implicitan naglasak na autonomiji. Izlaganje će se dotaknuti i formalističkog određenja Sokratove moralne pozicije, kao i opovrgavanja podrazumijevanja transcendentnih ideja u njegovoj filozofiji.

Socratic Autonomy in Moral Education

The presentation tries to indicate particular elements of Socrates' philosophy by which educational practice should be guided. In the analysis of his position, I rely especially on Gregory Vlastos' interpretations, and I refer particularly to Socrates' thesis that virtue cannot be taught. It not only suggests a non-doctrinal approach to moral-educational practice but also contains an implicit emphasis on autonomy. The presentation will also touch upon the formalistic determination of the Socratic moral position, as well as the refutation of the implication of transcendent ideas in his philosophy.

MARKO JAKIĆ

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu, Hrvatska /
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split, Croatia*

Utjecaj kršćanstva na filozofiju Johna Rawlsa

Članak se bavi usporednom analizom Rawlsovih stajališta u međusobno različitim razdobljima njegova filozofskoga razvoja u odnosu na moguće utjecaje kršćanske misli na njegovu cijelokupnu filozofiju. Dokazi za utjecaj kršćanstva na njegovu filozofiju provedeni su preko njegova razmatranja društvenosti i moralnosti kao bitnih ontoloških obilježja ljudskoga bića. Posebno je istaknuto Rawlsovo drugo načelo pravednosti kao stajalište čiji izvornik pronalazimo upravo u kršćanskoj misli. Rawlsov slučaj pokazuje kako je kršćanska tradicija anglo-američkog kulturnoga kruga u etičkom smislu utjecala na suvremenu socijalno osjetljivu filozofiju politike zapadne civilizacije. No u praktičkom smislu ovaj utjecaj najviše je prepoznatljiv u razvijenim nordijskim zemljama europskoga kontinenta.

The Influence of Christianity on John Rawls's Philosophy

The article deals with a comparative analysis of Rawls's views in mutually different periods of his philosophical development in relation to the possible influences of Christian thought on his overall philosophy. The evidence for the influence of Christianity on his philosophy was inferred from his considerations of sociability and morality as the essential ontological properties of the human being. Rawls's second principle of justice is particularly emphasized as a point of view whose original we find precisely in Christian thought. Rawls's case shows how the Christian tradition of the Anglo-American cultural circle has ethically influenced the contemporary socially sensitive philosophy of politics of Western civilization. But in practical sense, this influence is most recognizable in the developed Nordic countries of the European continent.

ANA JELIČIĆ

*Sveučilišni odjel za forenzičke znanosti, Sveučilište u Splitu, Hrvatska /
University Department for Forensic Sciences, University of Split, Croatia*

Teror zdravizma u misli Manfreda Lütza

Manfred Lütz, psihijatar i teolog, u svom bogatom znanstveno-istraživačkom i stručnom opusu progovara o jednom od ključnih problema današnjice, a to je odnos čovjeka prema zdravlju. Mada se s posebnim senzibilitetom odnosi prema bolesnima, Lütz prvenstveno upozorava i obraća se zdravom čovjeku sklonom diviniziranju zdravlja kao vrhovne vrijednosti. Zdravlje se pretvara u fenomen koji obiluje elementima religioznog i sakralnog. Takvu sakralizaciju zdravstva prati potpuna komercijalizacija zdravstvenog sustava. Tome pogoduje glorifikacija zdravlja, odnosno teror zdravizma koji Lütz razotkriva kao dominirajuću ideologiju suvremenog društva. Svojim tezama on zapravo revitalizira starogrčko uvjerenje kako je pretjerana briga za zdravlje također svojevrsna bolest.

The Terror of Health in Manfred Lütz's Thought

Manfred Lütz, a psychiatrist and theologian, in his rich scientific research and professional opus speaks about one of the key problems of modern society, and that is the relationship of human beings toward health. Although he treats the sick with special sensitivity, Lütz primarily warns and addresses his message to a healthy man who tends to divinize health as the supreme value. Health is turning into a phenomenon that has many elements of the religious and the sacred. Such sacralisation of health care is accompanied by complete commercialization of the health care system. This is facilitated by the glorification of health, in other words the terror of health, which Lütz exposes as the dominant ideology of modern society. With his theses, he actually revitalizes the ancient Greek belief that excessive health care is also a kind of disease.

ZLATKO JURAS

*Matica hrvatska, Podstrana, Hrvatska /
Matica hrvatska, Podstrana, Croatia*

Boškovićeva prirodna filozofija i teorija »velikog praska«

Svemir *Teorije prirodne filozofije*, ima Početak u komu je determiniran upravo onaj zakon sila i red stvaranja u kojem može postojati život i svijest. Nevjerojatno je da bi ovaj zakon prirode bio proizvod slučaja, među mnoštvom mogućih slučajeva drugaćijih uredaja materije. Ovo pitanje formulirano je antropskim načelom kozmologije istaknutim u Boškovićevoj teoriji. Njegova jedinstvena sila, i određenost početka vremena, navodi na analogiju s teorijom »velikog praska« o nastajanju elementarnih i složenih čestica po diferenciranju sila iz jedinstva početka. Ako se ekstenzija prostora prikazana krivuljom sila stegne u stanje ogromne gustoće tvari materijalnih točaka, odbojno-privilačne sile su u nerazlučivom jedinstvu. Početno stanje visokih energija i kinetičke ravnoteže uz dominaciju odbojne sile eksplandira ka kohezivnim momentima, kako predviđa budući toplinski model svemira. Bošković razmatra moguće izglede začetne tvari i prvih čestica – kako nastoje i suvremene teorije smjerajući sintezi kvantne fizike i opće teorije relativnosti, k ujedinjenju sila u visokim temperaturama početka.

Bošković’s Natural Philosophy and Theory of the “Big Bang”

The universe of the *Theory of Natural Philosophy* has a Beginning in which the law of forces and the order of creation in which life and consciousness can exist is determined. It is unbelievable that this law of nature would be a product of chance, among the multitude of possible cases of different devices of matter. This question is formulated by the anthropic principle of cosmology highlighted in Bošković’s theory. Its unique force, and the definiteness of the beginning of time, leads to an

analogy with the “big bang” theory of the formation of elementary and complex particles by differentiating forces from the unity of the beginning. If the extension of space, shown by the force curve, shrinks to a state of enormous density of matter of material points, the repulsive-attractive forces are in an indistinguishable unity. The initial state of high energies and kinetic equilibrium, with the dominance of the repulsive force, expands towards cohesive moments, as predicted by the thermal model of the universe. Bošković considers the possible prospects of the starting material and the first particles – as do modern theories in aiming for the synthesis of quantum physics and the general theory of relativity, towards the unification of forces at high initial temperatures.

TONĆI KOKIĆ, IVANA BATARELO KOKIĆ

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu, Hrvatska /
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split, Croatia*

Utjecaj Atene i Sparte na suvremeno obrazovanje

Razumijevanje utjecaja globalnih političkih kretanja na stalne promjene obrazovnih sustava može se tražiti u antičkim izvorima: Ateni i Sparti. Stereotipna idealizacija ovih dvaju društava vidi Spartu kao zajednicu hrabrih patriota vojnika, ravnopravnih muškaraca i žena, dok se Atena vidi kao demokratska zajednica humanistički obrazovanih slobodnih građana. U Sparti je obrazovanje bilo strateški važno i zato detaljno institucionalno uređeno, bilo je obavezno i pod izravnom apsolutnom kontrolom političke vlasti. Obrazovanje je podrazumijevalo opći inicijacijski proces i specifičnu preobrazbu mladih radi opstanka zajednice i njezinog načina života. Ključna pedagoška metoda je bila u discipliniranju (sg. *to eukosmon*) različitosti radi stvaranja jednoobraznih građana, *hoi homoioi*. Atenjani su napustili isključivo vojnički život i obrazovanje te usmjerili obrazovanje mladih prema tjelovježbi (sg. *gymnastikē*), glazbi (sg. *mousikē*), pismenosti (sg. *grámmata*) i računanju. U Ateni politička vlast nije izravno upravljala obrazovanjem niti je ono bilo formalno obavezno. Antičke obrazovne sustave moguće je usporediti sa suvremenim europskim obrazovnim sustavom iz perspektive svrhovitosti, dostupnosti obrazovanja i strukture kurikuluma.

The Impact of Athens and Sparta on Contemporary Education

An understanding of the impact of global political movements on the continuous changes of educational systems can be traced back to ancient sources: Sparta and Athens. The stereotypical idealization of these two societies sees Sparta as a community of brave patriot soldiers, equal men and women, while Athens is seen as a democratic community of

free citizens cultivated by humanistic education. In Sparta, education was strategically important and therefore institutionally regulated in detail, it was compulsory and under the direct and absolute control of political power. Education implied a general initiation process and a specific transformation of youth to support the community's survival and its way of life. The key pedagogical method was disciplining (AG *to eukosmon*) diversity to create uniform citizens, *hoi homoioi*. The Athenians abandoned exclusively military life and education, and directed the education of the youth towards physical exercise (AG *gymnastiké*), music (AG *mousikē*), literacy (AG *grámmata*), and arithmetic. In Athens, political power did not directly manage education, nor was it formally compulsory. It is possible to compare the ancient education systems with the modern European education system from the perspective of purposefulness, accessibility of education, and curriculum structure.

MISLAV KUKOČ

*Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Croatian Studies, University of Zagreb, Croatia*

Galen: filozofske pretpostavke liječništva

Ovaj je prilog inspiriran Galenovom postavkom formuliranim kao naslov njegove rasprave *Najbolji je liječnik ujedno i filozof*, koja obilježjuje jubilarne *15. Mediteranske korijene filozofije*. Odnos antičke mediteranske filozofije i liječništva razmatra se kako u svjetlu Galenovih oštredih sarkastičnih objekcija o nemoralnim pohlepnim liječnicima njegova vremena, tako i u širem kontekstu socijalnofilozofiskih odnosa antičkog i srednjovjekovnog društva, gdje filozofska *theoria* i medicinska *techne* pripadaju različitim sektorima djelatnosti, u smislu Aristotelove podjele dokolice (*sholé*) i rada (*asholía*).

Galen: Philosophical Presuppositions of Medicine

This paper is inspired by Galen's thesis formulated as the title of his treatise *The Best Doctor is Also a Philosopher*, which marks the jubilee *15th Mediterranean Roots of Philosophy*. The relationship between ancient Mediterranean philosophy and medicine is discussed both in light of Galen's sharp sarcastic objections to the immoral greedy physicians of his time, as well as in the broader context of social-philosophical relations of ancient and medieval society, where philosophical theory and medical praxis belong to different Aristotelian sectors: leisure (*sholé*) and labour (*asholía*).

VESNA MARIČIĆ

Srednja škola »Dragačevo«, Guča, Lučani, Srbija /
“Dragačevo” High School, Guča, Lučani, Serbia

Houellebecqovo promišljanje o smislu bivstvovanja u knjizi *Serotonin*

Michel Houellebecq je u svojoj knjizi *Serotonin* iznova postavio hajdegerijansko pitanje: »Imamo li mi danas neki odgovor na pitanje o tome što mi zapravo mislimo pod riječju *bivstvujuće*?« Kako nam i pisac Michel Houellebecq i redatelj Thomas Vinterberg ponovo zadaju pitanja o smislu bivstvovanja, danas u svijetu koji je potpuno poprimio obrise Huxleyjeve vizije svijeta, smatram važnim promišljanje o skoku u smrt ili skoku u vjeru u Kierkegaardovu ključu.

Houellebecq’s Reflection on the Meaning of Being in the Book *Serotonin*

In his book *Serotonin*, Michel Houellebecq re-asked the Heideggerian question: “Do we have any answer today to the question of what we actually mean by the word being?” Because both writer Michel Houellebecq and director Thomas Vinterberg again ask us questions about the meaning of being, today in a world that has completely taken on the outlines of Huxley’s vision of the world, I consider it important to think about jumping to death or jumping into faith in Kierkegaard’s key.

BILJANA RADOVANOVIC

*Filozofski fakultet, Univerzitet u Nišu, Srbija /
Faculty of Philosophy, University of Niš, Serbia*

Smisao filozofije u antici

U literaturi se često mogu sresti tekstovi u kojima se ističu sličnosti između medicine i filozofije i u kojima se govori o terapeutskoj funkciji filozofije. Ovakvim formulacijama stječe se pogrešan utisak da je to nekakva uloga koju filozofija može, ali i ne mora imati te da se, stoga, terapeutска funkcija može u nekim aspektima pripisati filozofiji. Donekle je ovo i točno, ako se pogleda širok raspon njenih historijskih konceptualizacija, od toga da se filozofija određuje kao ljubav prema mudrosti do toga da se zahtijeva njeno strogo znanstveno utemeljenje. Međutim, iz ovakve se perspektive ne vidi da je u svojim antičkim konceptualizacijama filozofija uvijek imala praktičnu svrhu. Čak i kada teži odgovorima na strogo teorijska pitanja ili kada zauzima skeptičku poziciju, njen cilj je uvijek praktičan. Dakle, terapeutka strana filozofije nije uloga koju ona može, ali i ne mora imati, već je to prva izvorna priroda filozofije. U ovom radu razmatramo koji je smisao bavljenja filozofijom za mislioce u antici. Stoga analiziramo stavove Sokrata, Platona, Aristotela kao i učenja poznatih filozofskih škola u helenističko-rimskom periodu.

The Meaning of Philosophy in Antiquity

In the literature, one can often find texts in which the similarities between medicine and philosophy are emphasized and in which the therapeutic function of philosophy is discussed. Such formulations give the false impression that this is a role philosophy may or may not have, and that, therefore, the therapeutic function can be attributed to philosophy in some aspects. To some extent, this is also true, if we look at the wide range of its historical conceptualizations, from the fact that philoso-

phy is defined as the love of wisdom to the fact that its strictly scientific foundation is required. However, from this perspective, it is not clear that in its ancient conceptualizations, philosophy has always had a practical purpose. Even when it strives for answers to strictly theoretical questions or when it takes a skeptical position, its goal is always practical. Thus, the therapeutic side of philosophy is not a role it may or may not have, but it is the first original nature of philosophy. In this paper, we consider the meaning of dealing with philosophy for thinkers in antiquity. Therefore, we analyze the attitudes of Socrates, Plato, Aristotle, as well as the teachings of famous philosophical schools in the Hellenistic-Roman period.

VLADIMIR RISMONDO

*Akademija za umjetnost i kulturu, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska /
Academy of Arts, J. J. Strossmayer University of Osijek, Croatia*

Ideja ravnoteže u grčko-rimskoj misli: od predsokratovaca, preko Hipokrata i Demetrija, do Vitruvija

Tema pokušava sumirati što je u grčko-rimskom svijetu značila ideja ravnoteže u filozofiskoj, medicinskoj, retoričkoj i arhitektonskoj misli, odnosno praksi. Nijedna civilizacija prije ili poslije one grčko-rimskе nije se toliko zanimala za problem ravnoteže, a on se iskazivao kroz odnos ekstrema u nekom zadatom sustavu. Isti se problem, dakle, uspostavljao između onoga što je ljudsko s jedne te božansko s druge strane, ali i onoga što se u hipokratovskoj medicini pojavljuje između ravnoteže četiri različite tjelesne tekućine unutar ljudskog tijela te ljudskog tijela kao mikrokozmosa s astronomskim, marokozmičkim zadatastima. Također, dobro uravnoteženi govor se, prema helenističkom retoričaru Demetriju, razvijao prema metričkim zadatostima ljudskog tijela, nabrajajući dijelove teksta od najmanjih do najvećih, vrlo slično kao što se i korpus antičkog hrama gradio prema istim načelima. Izlaganje istražuje je li ovakvo shvaćanje ravnoteže posljedica ekskluzivnog antropocentričnog razumijevanja svijeta u antici ili postoje i drugačija shvaćanja problema.

The Idea of Equilibrium in Greco-Roman Thought: From the Pre-Socratics, via Hippocrates and Demetrius, to Vitruvius

The topic summarizes what the idea of balance in philosophical, medical, rhetorical, and architectural thought, i.e., practice, meant in the Greco-Roman world. No civilization before or after the Greco-Roman one

was so puzzled by the problem of equilibrium, which manifested itself through the relation of extremes in the given system. The same problem, therefore, was established between what is human on the one hand, and divine on the other, but also what appears in Hippocratic medicine between the balance of four different body fluids within the human body. The same can be observed in context of the human body regarded as a microcosm with astronomical, macrocosmic analogies. Also, well-balanced speech according to the Hellenistic rhetorician Demetrius was built according to the metrical settings of the human body, by stringing parts of the text from the smallest to the largest, much like the corpus of the ancient temple was built according to the same principles. The presentation explores whether this understanding of equilibrium is a consequence of an exclusive anthropocentric understanding of the world in antiquity, or whether there are other perspectives.

MATIJA MATO ŠKERBIĆ

Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Croatian Studies, University of Zagreb, Croatia

Nema sporta u Platonovim djelima – odgovor H. L. Reid

Rad je, zapravo, reakcija na kontinuiranu pogrešnu i neplauzibilnu uporabu termina ‘sport’ u kontekstu Platonovih dijaloga (ponajviše djela *Politeia* i *Zakoni*) koju vrši autorica Heather L. Reid. Tako ću u prvom dijelu ukratko prikazati teze H. L. Reid o sportu i Platonu. Potom ću u drugom dijelu prikazati autoričinu kontinuiranu praksu proglašavanja i izjednačavanja Platonovih i antičkih termina *agōn* i *gymnastikē* sa sportom te govora o vrijednosti i ulozi sporta u (moralnom) odgoju i izobrazbi kod Platona. U trećem ću dijelu pokazati da su i termin i praksa sporta nastali u 19. stoljeću u točno određenom kontekstu ranog kapitalističkog društva kao antipod radu (u tvornici). Zaključit ću tezom kako se bez obzira na analogije između antičkih kompetitivnih igara i modernog sporta, baš kao i antičkih i modernih Olimpijskih igara, radi o dvije bitno i temeljno različite prakse koje treba nazivati preciznim i plauzibilnim terminima te ih potom precizno rabiti u filozofiskom znanstvenom diskursu.

There is No Sport in the Work of Plato – Respond to H. L. Reid

The paper is a reaction to the continuous erroneous and unplausible use of the term *sport* in the context of Plato’s dialogues (mostly *Politeia* and *Laws*) by Heather L. Reid. Thus, in the first part, I will briefly present H. L. Reid’s theses on sport and Plato. Then, in the second part, I will present Reid’s continuous practice of declaring and equating Plato’s and ancient notions *agōn* and *gymnastikē* with the notion of *sport* and her consideration of the value and role of sport in Plato’s (moral) education. In the third part, I will show that both the term and the practice

of sport originated in the 19th century in the precise context of early capitalist society as the antipode to work (in the factory). I will conclude with the thesis that regardless of the analogies between the ancient competitive games and modern sports, just like the ancient and modern Olympic Games, these are two essentially and fundamentally different practices that should be addressed in precise and plausible terms in philosophical scientific discourse.

FILIP ŠKIFIĆ

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu, Hrvatska (student) /
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split,
Croatia (MA student)*

Jezik i ideologija: spoznajna manipulacija jezikom i društvene krize

Spoznajna manipulacija jezikom vrši se putem brisanja, simplifikacije ili razdvajanjem oblika na više jedinica. Kontekstualizacija informacije također utječe na osobna uvjerenja subjekta. Time se utječe na recepciju obavijesti budući da se nameću određeni mentalni modeli za kojima subjekt poseže prilikom interpretacije stvarnosti. Dominantna ideologija nosi i dominantan kriterij istinitosti, a osobna uvjerenja u tom slučaju nemaju praktičnu vrijednost. Reprodukcija ideologije najočitija je u diskursu u kojem se uvijek naglašava sukob između 'Nas' (koji ispravno interpretiramo stvarnost) i 'Njih' (koji su u krivu). Glavni cilj manipulacije jest afirmiranje ideoloških stavova i uspostavljanje moći u društvu te djelovanje u skladu s aksiomima ideologije koji su uvijek apstraktni, ali ovise o konkretnoj reprodukciji i svakodnevnim jezičnim situacijama budući da se imenovanje stvarnosti uvijek događa intersubjektivno, a mišljenje ne postoji bez dijaloga. Ideologije su manipulativno najaktivnije u vrijeme društvenih kriza.

Language and Ideology: Cognitive Manipulation Through Language and Social Crises

Cognitive manipulation through language is done by deleting, simplifying, or splitting forms into multiple units. The contextualization of information also affects the personal beliefs of the subject. This affects the reception of information since certain mental models are imposed in a way that the subject reaches for them when interpreting reality. Dominant ideology also carries a dominant criterion of truth so personal be-

iefs in this case have no practical value. The reproduction of ideology is most evident in a discourse in which the conflict between ‘Us’ (who correctly interpret reality) and ‘Them’ (who are wrong) is always emphasized. The main goal of manipulation is to affirm ideological attitudes, establish power in society, and act in accordance with the axioms of ideology that are always abstract but also depend on concrete reproduction and everyday linguistic situations, since naming reality always happens intersubjectively and opinion does not exist without dialogue. Ideological manipulation is most active in times of social crises.

NENAD VERTOVŠEK

*Poslovno vеleučilište Zagreb, Hrvatska /
Zagreb School of Business, Croatia*

Plavi rast kao nova paradigma – promišljanje mediteranske budućnosti

Pandemiske promjene nisu mimošle ni Mediteran, kriza je donijela opasnosti, ali i šanse za novim obrascima promjena. Potrebni su novi tehnološki i tehnički, ali, ključno, i novi etički okviri za promjene koje neće biti puki dio globalizacijskog ustroja koji je nekoliko desetljeća lomio tradicionalni i ustaljeni poredak. Kakva je nova »znanost i filozofija mora« u slučaju Mediterana, zajednice koja se proširuje ne samo ljudskim bićima i društvenim normama, već sinergijom i multikulturalizmom zemalja koje žele pokrenuti mediteranskog i europskog Levijatana?

Tradicija i korijeni Mediterana dobro su poznati, ovdje se promišljaju i koriste, poput paradigm plavog rasta i sličnih projekata, u okretanju budućem zdravom i održivom materijalnom i intelektualnom razvoju, očuvanju ne samo prirodnih atributa, već i dopuni civilizacijskih dosegova. Bolji socijalni i ekonomski uvjeti traže nužno nove idejne i filozofsko-etičke temelje za budući integritet Mediterana, kojemu prijeti i rastakanje zbog globalizacijskih i hegemonističkih procesa dopunjenih pandemijom.

Blue Growth as a New Paradigm – Reflecting the Mediterranean Future

Pandemic changes did not bypass the Mediterranean either, the crisis brought dangers but also chances for new patterns of change. New technological and technical but also – crucially – new ethical frameworks are needed for changes which will not be a mere part of the globalization structure that has been breaking the traditional and established or-

der for decades. What is the new “science and philosophy of the sea,” in case of the Mediterranean, a community that is expanding not only by human beings and social norms but the synergy and multiculturalism of countries that want to launch the Mediterranean and European Leviathan?

The tradition and roots of the Mediterranean are well known, and here they are considered and used, like the paradigm of Blue Growth and similar projects, in turning to future healthy and sustainable material and intellectual development, preserving not only natural attributes but also complementing the achievements of civilization. Better social and economic conditions necessarily require new ideological and philosophical-ethical foundations for the future integrity of the Mediterranean, which is also threatened by disintegration due to globalization and hegemonic processes supplemented by a pandemic.

BORIS VUKIĆEVIĆ

*Fakultet političkih znanosti, Univerzitet Crne Gore, Podgorica, Crna Gora /
Faculty of Political Science, University of Montenegro,
Podgorica, Montenegro*

Crnogorski Mediteran: između Balkana i Mediterana – povijest žudnje za pripadnošću

Dugotrajna crnogorska borba za obranu neovisnosti neodvojivo je vezana za izlaz na more. S jedne strane, njezini običaji, jezik, kuhinja, arhitektura, i sam njen multikulturnizam, držali su Crnu Goru u okviru mediteranskoga kruga. S druge strane, Jadran je bio vrlo blizu, no nedostižan zbog Lovćena između, poput Alpskih planina u pjesmi Emily Dickinson. Borba između unutarnjih snaga koje su dolazile iz, katkad mistične, no mračne unutrašnjosti, i svijetle, osunčane otvorenosti mediteranskog kozmosa ostaje dijelom crnogorskog identiteta, jednako kao što je bila u vrijeme kad je crnogorski vladar, pjesnik i pisac Njegoš pisao o svojim putovanjima po Italiji ili divljenju prema Homeru, kao mediteranskom pripovjedaču. Sredozemlje je oduvijek bilo, i ostaje, nepresušna inspiracija crnogorskih umjetnika i mislilaca.

Današnje vrijeme, pa i aktualni društveno-politički trenutak u Crnoj Gori, također svjedoči borbi između ideje otvorenosti i kozmopolitizma, vezanih za široko polje Sredozemlja, i zatvorenosti, podijeljenosti i sidrenja u mitove prošlosti, često povezanih s idejom Balkana i balkanizacije.

Montenegrin Mediterranean: Between the Balkans and the Mediterranean – a History of Longing for Belonging

The Montenegrin long struggle to defend its independence is inextricably bound to its striving to reach the sea. On the one hand, the customs, the language, the food, the architecture, and its very multiculturalism kept Montenegro in the Mediterranean circle. On the other hand,

the Adriatic was very near but impossible to reach since the Lovcen Mountain stood between, like the Alps in Emily Dickinson's poem. The struggle between the inner forces coming from the sometimes mystical but still dark hinterland and the brighter, sunnier openness of the Mediterranean cosmos remains part of Montenegrin identity, as much as it was present when Montenegrin ruler, philosopher, and writer Njegos wrote on his grand tours in Italy or on his admiration of Mediterranean storyteller Homer. Mediterranean has always been, and remains an eternal inspiration for Montenegrin artists and thinkers.

The current socio-political situation in Montenegro once again witnesses the struggle between the idea of openness and cosmopolitanism, related to the vast expanses of the Mediterranean, and confinement to localisms, fragmentations, and anchoring in the myths of the bygone ages, frequently attached to the idea of the Balkans and Balkanization.

DŽEVAD ZEĆIĆ

Mašinski fakultet, Univerzitet u Zenici, Bosna i Hercegovina /
Faculty of Mechanical Engineering, University of Zenica,
Bosnia and Herzegovina

Mistično i simboličko značenje brojeva kod tajnog udruženja Ikhwan al-Safa

Ikhwan al-Safa (Braća čistoće) bilo je tajno udruženje grupe znanstvenika iz Basre. Napisali su 52 poslanice pod nazivom *Rasa 'il Ikhwan al-Safa wa Khullan al-Wafa* (*Poslanice Braće čistoće i iskrenih prijatelja*) iz različitih znanstvenih oblasti, koje su završene u 10. stoljeću. Poslanice 1 i 2 nose nazine *O aritmetici* i *O geometriji*. U uvodu Poslanice 1 pod nazivom *O aritmetici* Ikhwan al-Safa navodi da postoje četiri vrste filozofskih znanosti. Prva vrsta su propedeutičke znanosti, druga vrsta su logičke znanosti, treća prirodne znanosti, a četvrta su teološke znanosti. Četiri su vrste propedeutičkih znanosti: prva vrsta je aritmetika, druga je geometrija, treća je astronomija, a četvrta je glazba. Geometrija je znanost o mjerenu pomoću dokaza koji su zabilježeni u Euklidovoj knjizi. Navode da aritmetika proučava svojstava brojeva koja slijede ono što su Pitagora i Nicomachus zabilježili u tom pogledu. Teorija brojeva Ikhwan al-Safe izgrađena je na pitagorovskoj tradiciji i izvedena je iz djela *Arithmetika eisagoga* (lat. *Introductio Arithmetica*) koje je napisao Nicomachus od Gerasa (60.–120.). U aritmetici i geometriji brojevi su, od strane Ikhwan al-Safe, promatrani kroz mo-noteistički duhovni obzor. Koristili su pitagorovsku konstrukciju temeljenu na načelima matematike unutar simboličkog poretka misticizma. Vjerovali su da brojevi u osnovi odgovaraju svemu u svijetu. Na osnovi toga razvili su analogizam koji je naslijeden iz simboličkih pravila pitagorejskih i hermetičkih znanosti. Ono čime započinju teoriju brojeva vezano je za Jedan i broj. U poslanici *O aritmetici* nalazimo: »Jedan (jedinica 1), koji slijedi dva (broj 2), izvor je i načelo svih brojeva, a iz njega se generiraju svi brojevi, i cijeli i razlomljeni, i mogu se ponovo svesti na njega.« Slijedeći Nicomachusa oni smatraju da je 2 prvi broj od svih brojeva. Jedinica 1 koristi se pri brojanju brojeva, ali sama se po

sebi ne smatra brojem. Generiranjem brojeva iz Jedan Ikhwan al-Safa tretirali su osobine brojeva kojima dodjeljuju simboličko i mistično značenje te njihovu egzistencijalno-metafizičku primjenu.

The Mystical and Symbolic Significance of Numbers in the Ikhwan al-Safa Secret Society

The Ikhwan al-Safa (the Brethren of Purity) was a secret association of scientists from Basra. They wrote 52 epistles entitled *Rasa'il Ikhwan al-Safa wa Khullan al-Wafa* (*Epistles of the Brethren of Purity and the Friends of Loyalty*) from various scientific fields that were completed in the 10th century. Epistles 1 and 2 are called *On Arithmetic* and *On Geometry*. In introduction to Epistle 1, titled *On Arithmetic*, Ikhwan al-Safa states that the philosophical sciences are of four kinds: the first kind is the propaedeutic sciences, the second is logical sciences, the third is the natural sciences, and the fourth is theological sciences. The propaedeutic sciences are of four kinds: the first kind is arithmetic, the second is geometry, the third is astronomy, and the fourth is music. Geometry is the science of measurement using the evidence recorded in the book of Euclid. They state that arithmetic studies the properties of numbers that follow what Pythagoras and Nicomachus have noted in this regard. The number theory of Ikhwan al-Safe is built on the Pythagorean tradition and is derived from the work of *Arithmetika eisagoga* (Latin *Introductio Arithmetica*) written by Nicomachus of Geras, who lived between A.D. 60 and 120. In arithmetic and geometry, numbers by Ikhwan al-Safe are viewed through a monotheistic spiritual horizon. They used the Pythagorean construction based on the principles of mathematics within the symbolic order of mysticism. They believed that the numbers correspond basically to everything in the world. On this basis, they developed an analogy that was inherited from the symbolic rules of the Pythagorean and Hermetic sciences. What they do to start number theory is related to One and number. In the Epistle 1, *On Arithmetic*, we find: "One (al-wahid; i. e., the unit 1), which precedes two (i.e. the number 2), is the source and principle of all numbers, and

from it all the numbers are generated, both whole and fractional, and they may be reduced to it again.” Following Nicomachus they consider 2 to be the first number of all numbers. The unit 1 is used when counting numbers, but is not by itself a number. By generating numbers from the One, Ikhwan al-Safa treated the properties of numbers to which they assign symbolic and mystical meaning and their existential-metaphysical application.

TOMISLAV ZELIĆ

*Odjel za germanistiku, Sveučilište u Zadru, Hrvatska /
Department of German Studies, University of Zadar, Croatia*

Što bijaše mediteranizam? O njemačkoj književnosti klasične moderne uoči Prvog svjetskog rata

U ovom izlaganju obradit će se njemački književni tekstovi iz doba klasične moderne u kojima nalazimo mediteranske trope i figure. Sredozemlje, paradoksalno rečeno, predstavlja za srednjoeuropski duh svojstvenosti u obliku relativnog ili apsolutnog Drugoga. U kontekstu kolonijalizma i imperijalizma, masovnog turizma i migracije, došašća novih bogova i izbijanja epidemija, uslijed čega prijeti »bezgranično komešanje« (Th. Mann), čudoredni razvrat i raspad, a naposljetu i potpuna propast srednjoeuropske kulture, Sredozemlje predstavlja za srednjoeuropski duh proročansko mjesto poput Elizejskih odnosno Asfodelskih poljana, tj. negdje između Arkadije i Hada, života, smrти i posmrtnog života vječnog, nasilja i mira, nostalгије и utopije itd. Ukratko, mediteranske trope i figure sadrže cijeli niz oprečnih osjećaja, predodžbi i spoznaja.

What is Mediterraneanism? On German Classical Modernist Literature in the Eve of World War I

This presentation examines German classical modernist texts, which contain Mediterranean tropes and figures. From a Central European perspective, the Mediterranean paradoxically represents selfhood as the relative or the absolute Other. While in the context of colonialism and imperialism, mass tourism and migration, the advent of new deities and the outbreak of epidemics, “limitless commingling” (Th. Mann), moral degeneration and breakdown threaten, and finally the total decline of culture, the Mediterranean also makes possible a prophetic time and space, similar to the Elysian or Asphodel Fields, somewhere between

Arcadia and Hades, life, death, and eternal afterlife, violence and peace, nostalgia and utopia, etc. In short, these Mediterranean tropes and figures contain a whole myriad of affective, imaginative, and cognitive contradictions.

ADRESAR SUDIONIKA /
ADDRESSES OF THE PARTICIPANTS

Ivana Batarelo Kokić

Sveučilište u Splitu
Filozofski fakultet
Poljička cesta 35
21000 Split
Hrvatska
e-mail: batarelo@ffst.hr

Martina s. Ana Begić

Sveučilište u Zagrebu
Katolički bogoslovni fakultet
Vlaška 38
10000 Zagreb
Hrvatska
e-mail: ana.begic@gmail.com

Katarina Blagojević

Osnovna škola Kralja Zvonimira
Braće Radić 67
21210 Solin
Hrvatska
e-mail: katblagojevic@gmail.com

Miriam Mary Brgles

Hrvatsko katoličko sveučilište
Ilica 242
10000 Zagreb
Hrvatska
e-mail: miriam.brgles@unicath.hr

Bruno Ćurko

Sveučilište u Splitu
Filozofski fakultet
Poljička cesta 35
21000 Split
Hrvatska
e-mail: bcurko@ffst.hr

Zoran Dimić

Univerzitet u Nišu
Filozofski fakultet
Ćirila i Metodija 2
18000 Niš
Srbija
e-mail: zoran.dimic@filfak.ni.ac.rs

Luka Donadini

Ulica Miroslava Krleže 26
21000 Split
Hrvatska
e-mail: luka.donadini11@gmail.com

Vladimir Dugalić

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu
Petrica Preradovića 17
31400 Đakovo
Hrvatska
e-mail: vladimir.dugalic1@os.t-com.hr

Sanja Frajtić

Zmajanska 12
10000 Zagreb
Hrvatska
e-mail: sfajtic@gmail.com

Josip Guć

Sveučilište u Splitu
Filozofski fakultet
Poljička cesta 35
21000 Split
Hrvatska
e-mail: jguc@ffst.hr

Marko Jakić
Vinka Milića 88
21000 Split
Hrvatska
e-mail: marko@ffst.hr

Ana Jeličić
Sveučilište u Splitu
Sveučilišni odjel za forenzičke znanosti
Ruđera Boškovića 33
21000 Split
Hrvatska
e-mail: anjelici08@gmail.com

Zlatko Juras
Strožanačka 49
21312 Podstrana
Hrvatska
e-mail: zlatkojuras1@gmail.com

Hrvoje Jurić
Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3
10000 Zagreb
Hrvatska
e-mail: hjuric@ffzg.hr

Tonći Kokić
Sveučilište u Splitu
Filozofski fakultet
Poljička cesta 35
21000 Split
Hrvatska
e-mail: tkokic@ffst.hr

Mislav Kukoč

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet hrvatskih studija
Borongajska cesta 83d
10000 Zagreb
Hrvatska
e-mail: mkukoc@hrstud.hr

Nebojša Lujanović

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Akademija za umjetnost i kulturu
Ulica kralja Petra Svačića 1/F
31000 Osijek
Hrvatska
e-mail: nlujanovic@aukos.hr

Anita Lunić

Sveučilište u Splitu
Filozofski fakultet
Poljička cesta 35
21000 Split
Hrvatska
e-mail: alunic@ffst.hr

Vesna Maričić

Džona Kenedija 37
11000 Beograd
Srbija
e-mail: vvesnamari@yahoo.com

Biljana Radovanović

Univerzitet u Nišu
Filozofski fakultet
Ćirila i Metodija 2
18000 Niš
Srbija
e-mail: biljana.radovanovic9@gmail.com

Vladimir Rismundo

Trg senjskih uskoka 3
10020 Zagreb
Hrvatska
e-mail: vrismond@gmail.com

Matija Mato Škerbić

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet hrvatskih studija
Borongajska cesta 83d
10000 Zagreb
Hrvatska
e-mail: matijaskerbic@gmail.com

Filip Škifić

Slavonska 10
21000 Split
Hrvatska
e-mail: fskific@ffst.hr

Nenad Vertovšek

Stomorica 7
23000 Zadar
Hrvatska
e-mail: nenad.vertovsek@gmail.com

Boris Vukićević

Univerzitet Crne Gore
Fakultet političkih nauka
Ulica 13. jula 2
Podgorica
Crna Gora
e-mail: borisvukicevic@ucg.ac.me

Dževad Zečić

Univerzitet u Zenici
Mašinski fakultet
Fakultetska 1
72000 Zenica
Bosna i Hercegovina
e-mail: dzevad.zecic@unze.ba

Tomislav Zelić

Sveučilište u Zadru
Odjel za germanistiku
Obala kralja Petra Krešimira IV. 2
23000 Zadar
Hrvatska
e-mail: tzelic@unizd.hr

IZDAVAČI

Hrvatsko filozofsko društvo
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Ivana Lučića 3
10000 Zagreb

i

Odsjek za filozofiju
Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu
Poljička cesta 35
21000 Split

ZA IZDAVAČE

Bruno Ćurko
Gloria Vickov

UREDNICI

Josip Guć
Anita Lunić
Mira Matijević

KOREKTURA

Josip Guć
Damir Sekulić

DIZAJN KORICA

Luka Gusić

PRIJELOM TEKSTA I TISAK
GRAFOMARK, Zagreb

NAKLADA

100

